Vihreä kasvu
Minna Ojanperä

7.9.2026

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaiksi ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 70/2026 vp)

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja kunnioittavasti toteaa seuraavaa:

EK:n pääviestit

- Alueidenkäyttölain uudistaminen on tärkeässä roolissa hallitusohjelman tavoitteen, investointiluvituksesta Suomelle kilpailuetu, toteuttamiseksi.
- EK kannattaa lukuisia hallituksen esityksen ehdotuksia, erityisesti
    - maakuntakaavan yksityiskohtaisuuden ja oikeusvaikutusten keventämistä
    - maanomistajan yleiskaavaa ja asemakaavaa koskevaa aloiteoikeutta
    - mahdollisuutta laatia asemakaava ja yleiskaava yhteistyössä maanomistajan kanssa
    - yhteiskäsittelyä koskevia ehdotuksia
    - muutoksenhakuoikeuteen esitettyjä muutoksia asemakaavan hyväksymistä koskevassa päätöksessä sekä yhteisöjen muistutusvelvoitetta.
- Valitettavasti hallituksen esitys sisältää uusiutuvaan energiaan kohdistuvia säännösehdotuksia, joita EK ei kannata, ja jotka voivat merkittävästi heikentää tuuli- ja aurinkovoimahankkeiden toteuttamisedellytyksiä Suomessa.
- Tuulivoimalle ehdotettua kiinteää etäisyysvaatimusta on muutettu lausuntokierroksen jälkeen. Tästä huolimatta EK ei kannata ehdotusta, ja esittää, että se poistetaan. Tasapuolisen kohtelun mukaisesti tuulivoiman sijoittumisen perustana tulisi säilyä tapauskohtainen ja vaikutuksiin perustuva arviointi.
- Hallituksen esityksen myötä pinta-alaltaan vähintään 50 ha kokoisen aurinkovoimalan rakentaminen edellyttäisi aina aurinkovoimayleiskaavaa tai asemakaavaa. EK ei kannata ehdotusta, ja esittää, että se poistetaan tai vaihtoehtoisesti raja nostetaan 120 hehtaariin. Nykyinen käytäntö, jossa aurinkovoimahankkeiden edellyttämät luvat ja kaavoituksen tarve riippuvat hankkeen koon lisäksi sijainnista ja lähellä olevien toimintojen yhteisvaikutuksista, on toimiva.

- Ehdotettujen muutosesitysten myötä alueidenkäyttölain uudistus palvelee laajasti lukuisia eri yrityksiä monilla eri toimialoilla. Suomen kilpailukyvyn ja talouskasvun tukemiseksi lainsäädännön uudistaminen tulee toteuttaa mahdollisimman pian, mutta kuitenkin niin, että ei samalla vaaranneta puhtaan sähkön tuotantonäkymiä Suomessa.

Uusiutuvaa energiaa koskevien ehdotusten vaikutuksista

Suomen uusiutuvat ry:n keräämien tietojen mukaan 1,25 kilometrin etäisyysvaatimus asutukseen tekisi toteuttamiskelvottomaksi 40 prosenttia tällä hetkellä kehitteillä olevista tuulivoimahankkeista. EK:n dataikkunan tietojen mukaan kehitteillä on tällä hetkellä n. 55 gigawattia maatuulivoimahankkeita kehityksen eri vaiheissa, yhteensä arviolta n. 72 miljardin euron edestä. Jos summa kutistuisi 40 prosentilla, dataikkunan tuotantokapasiteetti pienenisi 22 gigawattia tai lähes 30 miljardia euroa, mitä on kansantalouden tasolla syytä pitää huomattavan suurena vahinkona.

Esitetty vaikutustenarvio on karkea, sillä kaikki kehitysvaiheessa olevat tuulivoimahankkeet eivät muutenkaan erinäisistä syistä tulisi toteutumaan, mutta on kiistatonta, että kehitteillä olevien hankkeiden määrän radikaali aleneminen epäsuotuisan sääntelyn johdosta aiheuttaisi huomattavan taloudellisen vahingon Suomen kansantaloudelle.

Lisäksi on syytä huomioida, että Suomen uusiutuvat arvioi etäisyysvaatimuksen haittaavan erityisesti eteläisemmän Suomen tuulivoimahankkeiden kehitystä, mikä olisi Suomen sähköjärjestelmän kustannustehokkaan kehityksen kannalta olisi erityisen haastavaa. Mikäli tuulivoimarakentaminen ohjataan alueidenkäyttölain muutoksella pohjoisempaan Suomeen, lisää se tarvetta sähkön siirtoyhteyksiin pohjois/eteläsuuntaisille investoinneille sekä tuotannon profiilin korrelaatiota, mikä johtaa sähköjärjestelmän tasolla korkeampiin siirtokustannuksiin ja voimakkaampaan hintavaihteluun. Esitetty sääntely on omiaan nostamaan kuluttajien sähkön käytön kokonaiskustannuksia ja hintavaihtelua, mitä EK vastustaa jyrkästi.

Mitä tulee aurinkovoimaan, EK:n dataikkunassa on eri kehitysvaiheessa yli 4,6 miljardin euron edestä aurinkovoimahankkeita. Näistä huomattavan suuri osa on kooltaan yli 50 hehtaarin hankkeita, ja esitetty kaavoitusvaatimus hidastaisi niiden kehitystä ja nostaisi niiden kustannuksia. Aurinkovoimaan ei EK:n dataikkunan tietojen mukaan ole lähivuosille tehty juurikaan investointipäätöksiä, mikä heijastelee hankkeiden kannattavuustilannetta. Lisävaatimukset sekä niiden mukanaan tuomat kustannukset johtaisivat käytännössä siihen, että lopulta toteutuvien hankkeiden määrä laskisi. Näin ollen Suomi menettäisi paitsi aurinkovoimaan tehtäviä investointeja, myös niiden sähkön

tuotannon, ja kohtaisi siten taloudellisia menetyksiä vähäisempien investointien ja alhaisemman sähkön tuotannon muodossa.

Yksityiskohtaisia huomioita

2 luku, Viranomaisen tehtävät

EK ei ehdota säännösmuutoksia, mutta toteaa, että alueiden käytön tehtävät Lupa- ja valvontaviraston ja Elinvoimakeskusten välillä näyttäytyvät jokseenkin epäselviltä. Valtion aluehallinnon uudistuksen toimeenpanossa tulee varmistaa, että päällekkäisiä tehtäviä LVV:n ja Elinvoimakeskusten välillä ei pääse muodostumaan. Eduskunta on valtion aluehallintouudistusta koskevan käsittelyn yhteydessä todennut, että uudistuksen toimeenpanon onnistumista on seurattava. Tähän seurantaan tulee liittää myös alueiden käyttöä koskevien viranomaistehtävien toimivuus uudessa valtion ympäristöhallinnon rakenteessa.

8 luku, Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Kuten EK on jo aikaisemmin todennut, EK ei kannata hallituksen esitystä, jolla tuulivoimarakentamista koskevan yleiskaavan erityisiin sisältövaatimuksiin lisättäisiin 1 250 metrin vähimmäisetäisyys asutukseen tietyin rajauksin. EK esittää, että tuulivoimarakentamiseen ehdotettu kiinteä etäisyysvaatimus poistetaan.

Etäisyysvaatimusta ei ole käsitelty lainvalmistelun aikana työryhmässä eikä ehdotus sisälly työryhmän mietintöön. Tuulivoiman sijoittumista koskeva sääntely on Suomessa vakiintunut ja toimii hyvin, korostaen kuntien mahdollisuutta harkita paikallisesti sopivin tuulivoimaloiden etäisyys suhteessa lähellä sijaitseviin muihin kohteisiin ja toimintoihin.

9 luku, Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Kuten EK on jo aikaisemmin todennut, EK ei kannata hallituksen esitystä, jossa rakentamislain muutoksella pinta-alaltaan vähintään 50 ha kokoisen aurinkovoimalan rakentaminen edellyttäisi aina aurinkovoimayleiskaavaa tai asemakaavaa. EK ehdottaa, että säännösehdotus poistetaan tai vaihtoehtoisesti kaavoituksen alaraja nostetaan 120 hehtaariin.

Kaavoitusvaatimus vaikeuttaisi hallitusohjelman mukaista rakentamista joutomaille, rakennetuille alueille ja entisille turvetuotantoalueille. Kaavoitusvaatimuksen osalta tulisi vähintään mahdollistaa poikkeus hallitusohjelman mukaisilla alueilla.

Aurinkovoiman yleiskaavavaatimuksissa esitetään metsämaalle sijoittumiseen liittyviä rajoituksia. Aurinkovoimarakentamisen vaikutukset eivät eroa muusta rakentamisesta, eivätkä metsämaalle sijoittumiseen

liittyvät rajoitukset näin ollen ole tasapuolisia ja perusteltuja. Esitetty rajaus ei myöskään ota huomioon maanomistajien oikeuksia metsämaan hyödyntämiseen erilaisiin tarkoituksiin. Sisältövaatimus tulee poistaa tai vähintään selkeyttää oikeusvarmuuden turvaamiseksi.

11 luku, Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

78 § Vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että asemakaavaa laadittaessa on arvioitava kaavan todennäköisesti merkittävät vaikutukset rakentamisen kustannuksiin. Säännös olisi uusi.

EK kannattaa ehdotusta.

18 luku, Muutoksenhaku

111 § Uusiutuvan energiantuotannon tai ydinvoiman kannalta merkittävää kaavaa koskevan valituksen käsittely kiireisenä

Kaavavalitusten kiireellinen käsittely on merkittävässä roolissa investointiluvituksen kokonaiskäsittelyaikojen lyhentämiseksi. Ehdotuksella on kiinteä yhteys yhden luukun lainsäädäntöön, joka astui voimaan vuoden 2026 alussa yhdessä valtion aluehallintouudistuksen kanssa.

Esitys kattaa ydinvoiman osalta vain asemakaavat. EK esittää, että myös ydinvoiman yleiskaavat lisätään kiireellisen käsittelyn soveltamisalaan. Ydinvoiman sijoittuminen edellyttää lähtökohtaisesti yleiskaavatasoista suunnittelua.

Huomionarvoista on, että säännös on yhdenmukainen ns. yhden luukun lainsäädännön sisältämän etusijamenettelyn kanssa, joten lainsäädännön yhtenäisyyden ja vaikuttavuuden vuoksi etusijahankkeita koskeva kaavoitus tulee sisältyä myös kiireellisesti käsiteltävien kaavavalitusten piiriin.

114 § Valitusoikeus asemakaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että valitusoikeus rajattaisiin asianosaisiin sellaisten asemakaavojen osalta, jotka laaditaan voimassa olevan yleiskaavan alueelle yleiskaavan ohjausvaikutuksesta poikkeamatta. Asianosaisilla tarkoitetaan niitä, joiden oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Yhdistyksille säädettäisiin valitusoikeutensa säilyttämiseksi velvoite tehdä asemakaavaehdotuksesta muistutus eräitä laissa mainittuja tilanteita lukuun ottamatta. Kysymys ei ole valitusoikeuden rajaamisesta.

EK kannattaa esityksiä.

Pykälän 2 momentissa lisättäisiin valitusoikeus Suomen metsäkeskukselle toimialaansa koskevissa asioissa silloin, kun kyse on valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävästä asiasta. Valitusoikeus olisi myös vastuumuseolla toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan. EK katsoo, että ehdotuksilla lisätään viranomaisten välisiä valitusoikeuksia, ja ehdotukset ovat siten hallitusohjelman vastaisia.

Siirtymäsäännökset

Siirtymäsäännösten osalta pidämme tärkeänä, että uutta lakia ei sovellettaisi niihin tuulivoimayleiskaavoihin, jotka ovat tulleet vireille ennen lain voimaantuloa, sillä jo kaavaluonnosvaiheessa on käytetty merkittävä määrä resursseja kaavoituksen edellytysten varmistamiseen.

Kunnioittavasti,

Minna Ojanperä
johtava asiantuntija

Janne Peljo
johtava asiantuntija

Elinkeinoelämän keskusliitto EK / Vihreä kasvu